

การพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย*

SYSTEMATIC STRUCTURAL DEVELOPMENT FOR SANGHA ADMINISTRATION STRENGTH IN THAI SOCIETY

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, สุรพล สุธะพรหม,
จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุมาลี บุญเรือง

Phramaha Krisada Kittisobhano, Phrapalad Raphin Buddhisar, Surapon Suyaporm,
Chamnong Adiwattanasit, Watchari Chansin, Sumalee Boonruang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ ศึกษาศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาท พัฒนาระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมาย และพระธรรมวินัย และการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งของคณะสงฆ์ไทย เป็นการศึกษาแบบผสมผสานของการวิจัย 4 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง และส่วนที่เป็นกฎหมายของคณะสงฆ์เกี่ยวกับพระสังฆาธิการในฐานะผู้ปกครองคณะสงฆ์ 2) แนวทางในการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ฯ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านงบประมาณ และด้านสถานที่ตั้ง 3) แอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System: SDMS) นี้ ประกอบด้วยเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ (1) กุลบุตรผู้ประสงค์จะขอบรรพชาอุปสมบท (2) พระภิกษุและสามเณร (3) พระสังฆาธิการ (4) ผู้ดูแลระบบ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงเนื้อหา กิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยผ่านเว็บไซต์ www.sanghadata.com 4) กลไกการพัฒนาเครือข่ายทางสังคม เริ่มต้นจากทีมนักวิจัยเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมให้มีบทบาทในการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายกับกลุ่มเป้าหมายคือ พระภิกษุสามเณรในพื้นที่ เพื่อลดปัญหาการกระทำความผิดของพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ และสามารถควบคุมพระภิกษุสามเณรให้อยู่ใน

* Received January 6, 2023; Revised February 24, 2023; Accepted February 24, 2023

พระธรรมวินัย และนโยบายของคณะสงฆ์ได้ ส่งผลให้คณะสงฆ์เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในการปกครอง

คำสำคัญ: การพัฒนา; โครงสร้างเชิงระบบ; การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

Objectives of this research article were to synthesize the laws for the administration of the Sangha, study the Sangha Help Center for Law and Disputes, and to develop an operating system based on laws and discipline and the development of a social network for sangha governance of the Thai Sangha, conducted by mixed research methods of 4 types of research: documentary research; quantitative research qualitative research and action research.

The results of the study revealed that 1. The law for the administration of the Sangha was divided into two parts, namely the first part was the law directly related to the administration of the Sangha and another part was the law related to the administrative monks who rules directly. 2. Guidelines for the establishment of the Sangha Help Center, consisting of the administrative structure roles, duties, budget, and location 3. Application of Sangha Data Management System: (SDMS) consisted of helping administrative instrument consisted of 1) Young children who were prepared to be ordained, 2. Monks and novices 3. Administrative Monks 4. System Administrators. Users can access content and activities through the website. www.sanghadata.com, 4. Social Network Development Mechanism Starting from a team of researchers to play a role in promoting social networks to play a role in mentoring. encouragement education about the law to the target group who were the monks and novices in the area, to reduce the problem of offenses committed by monks and novices in the area and to be able to control monks and novices to be in the discipline and policies of the Sangha Administration. As a result, the Sangha would be strong and sustainable in government.

Keywords: Development; Systematic Structural; Sangha Administration

บทนำ

การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในองค์กรรวมของประเทศไทย กรณีการใช้เงินผิดประเภท ดังปรากฏเป็นภาพข่าวพระสงฆ์ทั่วประเทศไม่รู้รายละเอียดและแหล่งที่มาของเงิน การขาดความรู้เกี่ยวกับระบบการเงินและบัญชี จึงนำไปสู่การปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ไม่หวังดี จึงนำไปสู่การบริหารการเงินที่พร่องพลาดทำให้เกิดคดีความ กรณีเงินทอนวัด และนำไปสู่การจำคุกคุมขังพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา (พระประจักษ์ มหาบุญโญ (เมฆหมอก), 2561) รวมไปถึงกรณีวัดกัลยาณมิตร กับภาพข่าว “จำคุก 3 ปี “เจ้าอาวาสวัดกัลยาณมิตร” ทุบโบราณสถาน” (ข่าวไทยพีบีเอส, 2562) วัดกับการบริหารการก่อสร้างผิดกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติโบราณสถาน (อาจณรงค์ พุ่มงาม, 2562) การฟ้องร้องพระสงฆ์ที่ไม่ติดป้ายอนุญาตวัดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่หรือจัดทำสถานที่ให้สูบบุหรี่ “แจ้งจับเจ้าอาวาสวัดตั้งเมืองน่าน.ขอหาไม่ติดป้ายเขตปลอดบุหรี่” (บริษัท เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2565) การถูกร้องเรียนกรณีวัดปล่อยควันไฟจากเตาเผาศพ “ชาวบ้านนครราชสีมา ร้องรัฐแก้ปัญหา “ควันเผาศพ” หลังเดือดร้อนนานกว่า 20 ปี. ชาวบ้าน 3 ชุมชนในเขตเทศบาล ต.จอหอ อ.เมืองนครราชสีมา” (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2565) การที่อุปัชฌาย์รับผู้หาหนึ่คดีบวช โดยขาดการตรวจสอบ หรือเครื่องมือช่วยตรวจสอบที่ชัดเจน และถูกจับในภายหลัง ดังปรากฏเป็นภาพข่าว เช่น (ข่าว-1) “ตำรวจถือหมายศาลจับพระหนึ่คดีมาบวชนาน 10 ปี” (บางกอก โพสต์, 2565) จับผู้ก่อเหตุร่วมปล้นทอง หลังหนึ่คดีไปบวชกว่า 6 ปี (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2565)

จากประเด็นข้อพิพาททั้งกฎหมายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ต่อวัด พระสงฆ์ และพระพุทธศาสนา ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีข้อบกพร่อง และเสียโอกาส จากสิทธิ์พึงได้ตามกลไกของระบบ และการเสียโอกาสในการบริหารจัดการวัดด้วยสาเหตุจากข้อพิพาทนั้น จากสาเหตุที่ยกมาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการศึกษากลไกทางกฎหมาย เพื่อเป็นชุดความรู้ ออกแบบเครื่องมือ หรือกลไกเพื่อป้องกัน แก้ไขอย่างเป็นระบบ การมีตัวแทนที่ทำหน้าที่ “นิติการสงฆ์” ที่รู้ทั้งกฎหมายและธรรมวินัย ซึ่งจะเป็นกลไกให้คณะสงฆ์แก้ไขข้อพิพาททางกฎหมายได้ รวมไปถึงระบบ Application ที่จะช่วยให้การคัดกรองศาสนทายาทอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทเร็ว ตรวจสอบได้ และเป็นประโยชน์ในองค์กรรวม รวมไปถึงเครือข่ายการเรียนรู้ การใช้ นับจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งได้ในศตวรรษนี้

ความต้องการ/คาดหวังจากการศึกษาวิจัย มีความต้องการผลอันพึงได้ เป็น (1) ชุดความรู้ อันเกิดจากการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายในองค์กรรวม ได้ชุดความรู้ คู่มือ และชุดฝึก ที่เกี่ยวกับกฎหมายครอบคลุมรอบด้านเพื่อการบริหารวัด และกิจการพระพุทธศาสนา (2) หน่วยจัดตั้งนิติการสงฆ์ องค์กรหรือหน่วยจัดตั้งภายใต้กรอบของภาระงานของสำนักงานเจ้าคณะจังหวัด พระนครศรีอยุธยา (3) ได้ระบบปฏิบัติการอันเป็นกลไกเพื่อการบริหารพระธรรมวินัย และกลไก

ทางกฎหมาย ในชุดปฏิบัติการที่ชื่อว่า Application พระอุปฌาย์ ช่วยคัดกรองผู้มาบวช ให้เป็นไปตามเกณฑ์ของพระธรรมวินัยและกฎหมายภายในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (4) ขยายผลสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างกลไกเชิงปฏิบัติ เพื่อการรู้ สร้างองค์กร ใช้เครื่องมือในรูปแบบเครือข่ายในเขตคณะสงฆ์ไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย
3. เพื่อพัฒนาระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัยเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย
4. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งของคณะสงฆ์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย 4 ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็ง ดังนี้

1.1 นโยบายภาครัฐ นโยบายคณะสงฆ์ และบริบทต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทย

1.2 รวบรวมข้อกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

1.3 แนวทางการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

2. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นการสำรวจความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การสำรวจความคิดเห็นของพระสงฆ์ไทยที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

2.2 การสำรวจความพึงพอใจของพระสังฆาธิการผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.3 ประมวลความคิดเห็นในรูปแบบของข้อมูลทางสถิติ ระบบสารสนเทศ และพัฒนาไปสู่ประเด็นการพัฒนานวัตกรรมเชิงพุทธในเชิงนโยบาย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงพุทธในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น กลุ่มข้าราชการ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด นักกฎหมาย นักวิชาการศาสนา เป็นต้น เพื่อสังเคราะห์กฎหมายเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย แนวทางการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย รวมถึงจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อสังเคราะห์และยืนยันการพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น เพื่อสังเคราะห์กฎหมายเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย แนวทางการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย การพัฒนาระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัยเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย กลไกการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งของคณะสงฆ์ไทย และการพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมดำเนินการพัฒนา เป็นการพัฒนานวัตกรรมเชิงพุทธ ได้แก่ 1) การสังเคราะห์กฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ 2) (ร่าง) ศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย 3) ระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัย ร่วมกับพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมดำเนินการ เป็นการนำนวัตกรรมเชิงพุทธ ได้แก่ ระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัยไปทดลองใช้ในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 4 การร่วมรับผลประโยชน์ โดยคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น ได้รับฐานข้อมูลด้านปกครองคณะสงฆ์ของวัดในเขตปกครองของตน ส่งผลให้การบริหารจัดการวัดในเขตปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 5 เป็นการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานวิจัย และผลของการพัฒนาจากการดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป การเปิดให้พระสงฆ์ฆาติการที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในการสังเคราะห์กฎหมายเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคปัจจุบัน ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์กฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์

1.1 ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง อาทิเช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม เป็นต้น ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่เป็นกฎหมายของคณะสงฆ์เกี่ยวกับพระสงฆ์ฆาติการในฐานะผู้ปกครองคณะสงฆ์ อาทิเช่น กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบมหาเถรสมาคม รวมถึงพระธรรมวินัย เป็นต้น ส่วนกฎหมายที่พระสงฆ์ฆาติการควรรู้หรือควรทราบ แบ่งออกเป็น 3 สถานะคือ สถานะที่หนึ่ง ในฐานะพระสงฆ์ฆาติการเป็นเจ้าพนักงาน สถานะที่สอง ในฐานะผู้บริหารองค์กรสงฆ์ และ สถานะที่สาม ในฐานะพระภิกษุสงฆ์

1.2 สภาพกฎหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ มี 2 ลักษณะ คือ 1. มีสภาพที่เอื้อต่อการปกครองคณะสงฆ์ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่มีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น 2) มีสภาพไม่เอื้อต่อการปกครองคณะสงฆ์ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น บางกฎหมายมีสภาพบังคับใช้เฉพาะนักบวชในทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดความเลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมในทางปฏิบัติ เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับคณะสงฆ์ดำเนินการปรับปรุง

และพัฒนากฎหมายต่าง ๆ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน รวมถึงการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนาด้วย

1.3 กฎหมายคณะสงฆ์สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคปัจจุบัน ได้แก่ 1. ปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผ่านการทำประชาพิจารณ์ 2. พัฒนานองค์ความรู้พระสังฆาธิการ โดยจัดตั้งเป็นวิทยาลัยพระสังฆาธิการ 3. คณะสงฆ์กำกับติดตามผลการนำกฎหมายมาบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรอย่างต่อเนื่อง 4. เพิ่มเติมกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ที่เอาผิดพระภิกษุสามเณรที่กระทำความผิดโลภวิชชะ 5. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบให้ชัดเจน และนำไปใช้อย่างเท่าเทียม 6. เพิ่มเติมกฎหมายที่สนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร 7. เพิ่มเติมกฎหมายที่รองรับพระวินยาธิการ 8. เพิ่มเติมกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระภิกษุสามเณรผู้กระทำความผิดลหุโทษ หรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยไม่ต้องลาสิกขา 9. ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์จากรวมศูนย์ เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร 10. ปรับปรุงกฎเกณฑ์ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 11. จัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์เป็นการเฉพาะ 12. ผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีสงฆ์โดยเฉพาะ

2. ผลการศึกษาศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

2.1 การปกครองคณะสงฆ์ไทยเจ้าอาวาสส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีความรู้ทางโลกและทางธรรม บริหารแบบยึดหยุ่น ยึดถือความซื่อสัตย์สุจริต พระสงฆ์ส่วนมากมีระดับการศึกษาทางโลกค่อนข้างต่ำ เจ้าอาวาสขาดความรู้ในการบริหาร ถึงแม้ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ยังคงขาดงบประมาณสนับสนุน และหน่วยงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ไม่เพียงพอ

2.2 แนวทางในการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ฯ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านงบประมาณ และด้านสถานที่ตั้ง

2.3 สามารถจัดทำ (ร่าง) ศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาทเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย (ระเบียบคณะสงฆ์จังหวัด)

2.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติและแนวทางขับเคลื่อนศูนย์ช่วยเหลือคณะสงฆ์ด้านกฎหมายและข้อพิพาท เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย ควรเป็นศูนย์ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำด้านพระธรรมวินัยและกฎหมายแก่คณะสงฆ์ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรบรรจุในแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายปกครองของมหาเถรสมาคม ควรจัดตั้งศูนย์ฯ ครอบคลุมทุกจังหวัดอย่างน้อยจังหวัดละ 1 ศูนย์ และจัดตั้งสภาศูนย์ฯ แห่งประเทศไทย

3. ผลการพัฒนาระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัยเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย

3.1 ระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายคณะสงฆ์ ปัจจุบันคือ ระบบการปกครองตามลำดับชั้น เช่น เจ้าคณะจังหวัดปกครองพระสงฆ์และใช้ข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้อำนาจแก่เจ้าคณะจังหวัดได้ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ระบบปฏิบัติการเชิงกฎหมายและพระธรรมวินัย ประกอบด้วย 1. บุคลากรทางด้านกฎหมายไม่เพียงพอ แนวทางแก้ประกาศรับสมัครบุคลากรโดยหาแรงจูงใจที่ดีที่จะมีผู้มาสมัคร 2. ขาดการตรวจสอบอย่างชัดเจน แนวทางแก้ต้องสร้างระบบ และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ 3. สถานที่ไม่มีความเหมาะสม แนวทางแก้ต้องจัดหาที่มีความเหมาะสมแก่การเดินทาง น่าจะเป็นวัดที่มีความเหมาะสม โดยทางศูนย์ต้องมีความใช้จ่ายให้เหมาะสม 4. มีเทคโนโลยีอุปกรณ์ต่างๆไม่เพียงพอ แนวทางแก้ต้องจัดหาอย่างเร่งด่วน เพราะสำคัญมากต่อยุคปัจจุบัน

3.2 แอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System: SDMS) นี้ ประกอบด้วยเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ 1. กุลบุตรผู้ประสงค์จะขอบรรพชาอุปสมบท 2. พระภิกษุและสามเณร 3. พระสังฆาธิการ 4. ผู้ดูแลระบบ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงเนื้อหา กิจกรรมต่างๆ ได้โดยผ่านเว็บไซต์ www.sanghadata.com ผู้ใช้งานและผู้ดูแลระบบสามารถติดต่อสื่อสารได้ด้วยเครื่องมือการสื่อสารที่ระบบจัดไว้ให้ เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ห้องสนทนา (Forum) กระดานถาม-ตอบ (Chat) เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเก็บบันทึกข้อมูลของกุลบุตรผู้ประสงค์จะขอบรรพชาอุปสมบทและพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้อง เช่น พระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครองสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ติดตามและประเมินผลการจัดเก็บข้อมูลของคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแบ่งได้ดังนี้ 1. การออกแบบแผนภาพบริบท (Context Diagram) และ 2. ออกแบบหน้าจอแอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System: SDMS)

3.3 ผลการประเมินการทดลองใช้ระบบปฏิบัติการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย พบว่า 1. ผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเมนูในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ใบรับรองแพทย์ และใบรับรองหนี้สิน เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน ผู้วิจัยจึงปรับปรุงแก้ไข เป็น เพิ่มเมนูในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ใบรับรองแพทย์ และใบรับรองหนี้สิน ท้ายคำขอบวช 2. ผลการประเมินประสิทธิภาพแอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System: SDMS) จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System: SDMS) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 88.6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก 3. พระสงฆ์มีความพึงพอใจที่มีต่อแอปพลิเคชันฐานข้อมูลเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ (Sangha Data Management System:

SDMS) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.= 0.855) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 11 ข้อ จาก 16 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 15. คำศัพท์ที่ใช้มีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย

4. ผลการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งของคณะสงฆ์ไทย

4.1 สภาพทั่วไปในการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งของคณะสงฆ์ไทย พบว่า เครือข่ายทางสังคมของคณะสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันประกอบด้วย ขรวาาส พุทธศาสนิกชน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน เครือข่ายทางคณะสงฆ์ด้วยกันเอง ซึ่งทุกเครือข่ายช่วยกันทำงานอย่างเหนียวแน่น สนับสนุน อุปถัมภ์กันตามกำลังศรัทธา เน้นการบอกกล่าวกันด้วยวาจา เชิญชวนกันปากต่อปาก จึงส่งผลให้การพัฒนาเครือข่ายมีน้อย ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาได้มีการพัฒนาและเรียนรู้ระบบสังคมออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ โดยเน้นในส่วนที่เป็นการส่งเสริมการทำมาหากิน ช่วยเหลือสังคม และพัฒนาชุมชน ฯลฯ

4.2 ผลลัพธ์และความคาดหวังที่เกิดขึ้นจากเครือข่ายทางสังคมของคณะสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีบางวัดเท่านั้นที่ใช้เครือข่ายทางสังคมอย่างเป็นประโยชน์ ส่วนความคาดหวังจากเครือข่ายทางสังคม พบว่า เครือข่ายควรมีการปรึกษาหารือกัน และทำงานกันเป็นทีม

4.3 กลไกการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย เริ่มต้นจากที่นักวิจัยเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย คณะสงฆ์จังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ให้มีบทบาทในการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายกับกลุ่มเป้าหมายคือ พระภิกษุสามเณรในพื้นที่ เพื่อลดปัญหาการกระทำความผิดของพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ และสามารถควบคุมพระภิกษุสามเณรให้อยู่ในพระธรรมวินัย และนโยบายของคณะสงฆ์ได้ ส่งผลให้คณะสงฆ์เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในการปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการสังเคราะห์กฎหมายเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคปัจจุบัน โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

1. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กับส่วนที่เป็นพระสงฆ์ในการในฐานะผู้ปกครองคณะสงฆ์ เช่น กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบมหาเถรสมาคม รวมถึงพระธรรมวินัย เป็นต้น ส่วนกฎหมายที่พระสงฆ์ในการควรรู้หรือควรทราบ

แบ่งออกเป็น 3 สถานะคือ สถานะที่หนึ่ง ในฐานะพระสังฆาธิการเป็นเจ้าพนักงาน สถานะที่สอง ในฐานะผู้บริหารองค์กรสงฆ์ และ สถานะที่สาม ในฐานะพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รวมถึงในฐานะต่างๆ ที่แตกต่างกัน เพราะอาจส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระวีระชาติ ธีรสิทฺโธ (เพ็ญแจ่ม) และพระมหามิตร ฐิตปญฺโญ (2562) ที่กล่าวว่า การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน นอกจากอยู่ภายใต้พระธรรมวินัยแล้วยังต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายต่างๆ ทางบ้านเมือง สถานการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมสงฆ์ปัจจุบันทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทย มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม เหมาะสมต่อสถานะความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ไทยหรือไม่ เพราะเหตุใดกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการทำงานและการใช้ชีวิตของพระสงฆ์จึงเกิดขึ้น ข้อดีของการใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ก็คือในยุคสมัยปัจจุบันการลงโทษพระภิกษุสงฆ์ต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ ในอดีตพบว่าบทบัญญัติลงโทษพระสงฆ์ที่กระทำความผิดทั้งในด้านกระบวนการและเนื้อหาไม่ประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่กระบวนการไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสภาพบังคับและเนื้อหาในการลงโทษก็เบาบางทำให้พระภิกษุที่กระทำความผิดไม่เกิดความเกรงกลัว ส่วนข้อเสียของการใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์มีผลเสียต่อการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ไทยสมัยปัจจุบันได้แก่ เมื่อนำมาบังคับใช้กับพระสงฆ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเนื้อหาของกฎหมายได้ทำร้ายพระสงฆ์ผู้บริสุทธิ์มาแล้วและการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับได้ก่อให้เกิดอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสถานะความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ไทยซึ่งจะอาจเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในอนาคต

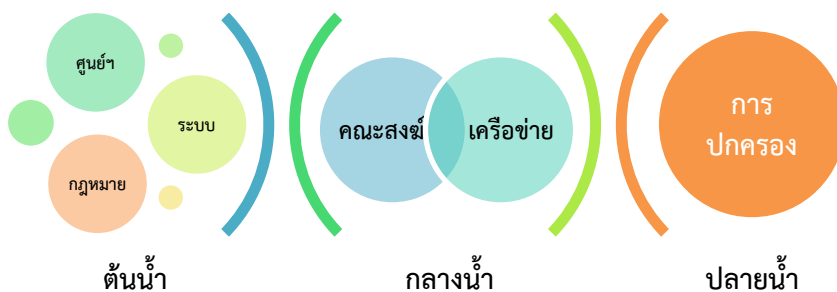
2. สภาพกฎหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกฎหมายสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ มี 2 ลักษณะ คือ 1. มีสภาพที่เอื้อต่อการปกครองคณะสงฆ์ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่มีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น 2. มีสภาพไม่เอื้อต่อการปกครองคณะสงฆ์ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น บางกฎหมายมีสภาพบังคับใช้เฉพาะนักบวชในทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดความเลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมในทางปฏิบัติ เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับคณะสงฆ์ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายต่างๆ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน รวมถึงการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนาด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสิทธินิติธาดา (2559) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สถานภาพทางกฎหมายของวัดที่มีได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์” ผลของการวิจัยพบว่า สถานภาพความเป็นนิติบุคคลของวัดในพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นและเป็นผลจากบทบัญญัติตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ที่บัญญัติว่า วัดมีสองอย่าง ได้แก่ (1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา (2) สำนักสงฆ์ และในวรรค สองบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยสถานภาพ

ความเป็นนิติบุคคลของวัดใน พระพุทธศาสนานั้น เป็นนิติบุคคลในทางกฎหมายมหาชน ซึ่งแตกต่างจากความเป็นนิติ บุคคลของศาสนสถานในศาสนาอื่นที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน โดยมีความแตกต่างทั้งในเรื่องของการจัดตั้งและการสิ้นสุดของนิติบุคคลซึ่งเป็นไปโดยผลของ กฎหมาย การใช้อำนาจมหาชน ในการดำเนินงานของวัด ความสัมพันธ์กับนิติบุคคลอื่น ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน และวัตถุประสงค์ที่มุ่งต่อประโยชน์ของมหาชนหรือประโยชน์ สาธารณะ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพความเป็นนิติบุคคลของวัดและสำนักสงฆ์ เกิดขึ้นจากการที่ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรคณะสงฆ์ ต่างมีความเห็นร่วมกันว่าการที่กฎหมายบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ย่อมต้องหมายถึงวัดทั้งสอง อย่างคือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางคำ พิพากษาของ ศาลฎีกาซึ่งได้มีคำวินิจฉัยว่าวัดหรือสำนักสงฆ์ที่แม้จะมีได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา แต่เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคล อย่างไรก็ตามต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6065/2554 กลับแนวทาง คำพิพากษาเดิมเสีย โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยในประเด็นความเป็นนิติบุคคลของวัดว่า วัดที่ จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลได้ต้องได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วเท่านั้น ซึ่งคำวินิจฉัย ดังกล่าวนี้อาจทำให้วัดที่มีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ไม่มีสถานภาพ เป็นนิติบุคคล เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินการ ทั้งในด้านสิทธิ หน้าที่ การทำนิติกรรมสัญญา การฟ้องคดี การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ รวมทั้งสถานภาพ ของเจ้าอาวาส

3. กฎหมายคณะสงฆ์สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคปัจจุบัน ได้แก่ 1. ปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผ่านการทำประชาพิจารณ์ 2. พัฒนาองค์ความรู้พระสังฆาธิการ โดยจัดตั้งเป็นวิทยาลัยพระสังฆาธิการ 3. คณะสงฆ์นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรอย่างเคร่งครัด 4. เพิ่มเติมกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ที่เอาผิดพระภิกษุสามเณรที่กระทำความผิดโลกวัชระ 5. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบให้ชัดเจน และนำไปใช้อย่างเท่าเทียม 6. เพิ่มเติมกฎหมายที่สนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร 7. เพิ่มเติมกฎหมายที่รองรับพระวินยาธิการ 8. เพิ่มเติมกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระภิกษุสามเณรผู้กระทำความผิดลหุโทษ หรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยไม่ต้องลาสิกขา 9. ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์จากรวมศูนย์ เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร 10. ปรับปรุงกฎเกณฑ์ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 11. จัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์เป็นการเฉพาะ 12. ผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีสงฆ์โดยเฉพาะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศน์ มหารัตนสกุล (2563) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการบริหารที่เกื้อหนุนการคงอยู่ของพุทธศาสนาในประเทศไทย” ผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารที่เกื้อหนุนการคงอยู่ของศาสนาพุทธในประเทศไทย ด้านการจัดการวัดเชิงพุทธ ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสวัดในการบูรณาการหลักการบริหารกับหลักพุทธธรรม ด้านการบริหารการ

ปกครองคณะสงฆ์ในกิจกรรมสงฆ์โดยแท้ยึดพระธรรมวินัย ยึดกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ด้านบทบาทหน้าที่พุทธบริษัท มีการศึกษาพระธรรมวินัยให้รู้แจ้งเห็นจริงก่อนเผยแผ่ ปัจจุบันเป็นแบบตั้งรับแทนที่จะจาริกไปเผยแผ่ การเสื่อมของพุทธศาสนาเกิดจากพุทธบริษัทส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเนื้อหาหลักพุทธธรรม และ 3) แนวทางที่เกื้อหนุนการคงอยู่ของพุทธศาสนาในประเทศไทย ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโครงสร้างเชิงระบบเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ที่เข้มแข็งในสังคมไทย” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผ่านการทำประชาพิจารณ์
2. เพิ่มเติมกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ที่เอาผิดพระภิกษุสามเณรที่กระทำความผิดโลภวิชชะ
3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบให้ชัดเจน และนำไปใช้อย่างเท่าเทียม
4. เพิ่มเติมกฎหมายที่สนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร
5. เพิ่มเติมกฎหมายที่รองรับพระวินยาศิการ

6. เพิ่มเติมกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระภิกษุสามเณรผู้กระทำความผิดหุโฑ หรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยไม่ต้องลาสิกขา
 7. ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์จากรวมศูนย์ เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร
 8. ปรับปรุงกฎเกณฑ์ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ**
1. จัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์เป็นการเฉพาะ
 2. ผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองแผนกคดีสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีสงฆ์ โดยเฉพาะ
 3. พัฒนาการความรู้พระสังฆาธิการ โดยจัดตั้งเป็นวิทยาลัยพระสังฆาธิการ
 4. คณะสงฆ์นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรอย่างเคร่งครัด
- ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป**
1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์
 2. ควรศึกษาการพัฒนาระบบเชิงโครงสร้างเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์
 1. ควรศึกษากลยุทธ์การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวไทยพีบีเอส. (2562). *จำคุก 3 ปี "เจ้าอาวาสวัดกัลยาณมิตร" ทูปโบราณสถาน*. สืบค้น 25 เมษายน 2562, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/279543>
- เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น. (2565). *แจ้งจับเจ้าอาวาสวัดดังเมืองน่าน .ข้อหาไม่ติดป้ายเขตปลอดบุหรี่*. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.nationtv.tv/news/378479543>
- บางกอก โพสต์. (2565). *ตำรวจถือหมายศาลจับพระหนัดคีมาบวชนาน 10 ปี*. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/533489>
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2563). *ปัจจัยการบริหารที่เกื้อหนุนการคงอยู่ของพุทธศาสนาในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 273-285.
- พระประจักษ์ มหาปัญญา (เมฆหมอก). (2561). *การจัดทำบัญชีเพื่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในอำเภอมะนังศรีอยุธยา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 256-266.
- พระวีระชาติ อธิสัทโธ (เพ็งแจ่ม) และพระมหามิตร ฐิตปัญญา. (2562). *การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน. วารสารธรรมทรรศน์*, 19(3), 255-264.

- พระสิทธินิติธาดา. (2559). สถานภาพทางกฎหมายของวัดที่ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์. วารสารรามคำแหง, 5(1), 53-81.
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2565). จับผู้ก่อเหตุร่วมปล้นทอง หลังหนีคดีไปบวชกว่า 6 ปี. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/293304>
- _____. (2565). ชาวบ้านนครราชสีมา ร้องรัฐฯ แก้ปัญหา "ควั่นเผาศพ" หลังเดือดร้อนนานกว่า 20 ปี. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/172948>
- อาจนรงค์ พุ่มงาม (2562). เปิดแฟ้มเรื่องร้องเรียนผู้ตรวจการแผ่นดิน ทวงคืนพื้นที่โบราณสถาน. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 12(1), 83-89.

